

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВА І ДИЗАЙНУ
КАФЕДРА «КІНО ТА ТЕЛЕМИСТЕЦТВА»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії, ректор
Міжнародного гуманітарного
університету, доповідає

Громовенко К.В.

2020.

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
(ТВОРЧОГО КОНКУРСУ)**

**для вступників на здобуття
ступеня «бакалавр»
на основі повної загальної середньої освіти та на основі освітньо-
кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста**

Галузь _____ **02 КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО** _____
(шифр і назва галузі)

Спеціальність **_021 АУДІОВІЗУАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО ТА ВИРОБНИЦТВО**
(шифр і назва спеціальності)

Схвалено вченою радою

Протокол № _____ від « _____ » _____ 2020 р.

Голова вченої ради

Одеса. 2020.

ЗМІСТ

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

2. ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного фахового випробування розрахована на абітурієнтів, які бажають навчатись за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво і виробництво» та будуть складати фахове вступне випробування (творчий конкурс).

За положенням Міністерства освіти і науки України:

Вступне випробування – оцінювання підготовленості вступника до здобуття вищої освіти, що проводиться у формі зовнішнього незалежного оцінювання, вступного іспиту, співбесіди з конкурсного предмета (предметів), творчого конкурсу, творчого заліку, фахового випробування, єдиного вступного іспиту, єдиного фахового вступного випробування, презентації дослідницьких пропозицій чи досягнень.

Творчий конкурс – форма вступного випробування для вступу для здобуття ступеня бакалавра, яка передбачає перевірку та оцінювання творчих та/або фізичних здібностей вступника, необхідних для здобуття вищої освіти за спеціальністю, яка включена до Переліку спеціальностей, прийом на навчання за якими здійснюється з урахуванням рівня творчих та/або фізичних здібностей вступників, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України.

Творчий залік – форма вступного випробування, яка передбачає визначення достатності рівня творчих та/або фізичних здібностей вступника для участі в конкурсному відборі на певну конкурсну пропозицію у випадках, передбачених Переліком конкурсних предметів, творчих заліків та творчих конкурсів для вступу на навчання для здобуття освітнього ступеня бакалавра на відкриті та закриті (фіксовані) конкурсні пропозиції на основі повної загальної середньої освіти.

Метою фахового вступного випробування (творчого конкурсу) є виявлення та оцінка рівня знань, умінь, навичок вступника та рівень здібностей до творчої діяльності за фахом.

Враховуючи специфіку майбутнього навчання, вступники на спеціальність «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво» повинні мати

специфічні творчі здібності, виявити відповідну фахову придатність. Вони мають бути творчо обдарованими, наділеними баченням, фантазією, візуальною пам'яттю, здібністю до творчого відображення навколишнього світу, виявити спостережливість та мати навички слухового, зорового та емоційного сприйняття; виявити загальноосвітній і культурний рівень; продемонструвати уміння логічно викладати думку, уміння грамотно висловлюватися. Важливе значення має наявність у вступника певного життєвого досвіду; обізнаності з суспільно-політичного життя, літератури й мистецтва, сучасного кінотелевізійного процесу, ЗМІ; глибини й чіткості уявлень про обрану спеціальність, вміння обґрунтувати вибір професії.

Абітурієнт має право здобувати ступінь **бакалавра** за умови наявності в нього повної загальної середньої освіти.

Під час проведення фахового вступного випробування (творчого конкурсу) застосовується 200-бальна система оцінювання. Вступники, які отримали на іспиті незадовільну оцінку (нижче 140 балів), до участі в конкурсі щодо зарахування не допускаються.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ (ТВОРЧОГО КОНКУРСУ)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 021 – «АУДІОВІЗУАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО І ВИРОБНИЦТВО»

Програма фахового вступного випробування (творчого конкурсу) охоплює коло питань, які в сукупності характеризують вимогу до знань і вмінь вступника.

Творчий конкурс проходить у **три тури**, які передбачають: **співбесіду, колоквіум-бесіду (опитування)**, що виявляє загальноосвітній рівень вступника, знання загальних та спеціальних питань за обраною спеціалізацією та **виконання творчого завдання**.

I тур: Співбесіда з фаху.

При проходженні першого туру – «Співбесіди» предметно-екзаменаційна комісія з'ясовує глибину й чіткість уявлень вступника про обрану спеціальність, вміння обґрунтувати вибір професії. А також вміти висловлювати власну думку щодо екранного твору (фільму, відео, телепрограми тощо). Вступник має право самостійно обрати будь-який екранний продукт для аналізу та представлення власної думки.

Вступники мають продемонструвати:

- здібності до критичного аналізу творів екранного мистецтва,
- бути обізнаними з різними видами мистецтва,
- регулярно читати про кіно і телебачення та їх проблеми,
- намагатися самостійно (усно чи письмово) аналізувати побачені фільми чи телепрограми;
- продемонструвати вміння користатися елементарними професійними термінами;
- вміння сформулювати особисте ставлення до художнього твору;
- здатність до логічного і доказового викладання своїх думок;
- вміння проаналізувати конкретний аудіовізуальний продукт як художню цілісність, акцентуючи увагу на його компонентах;

- вміння проаналізувати роботу режисера, акторів (телеведучого, оператора, тощо);
- знання специфіки діяльності у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва;
- вміння обґрунтувати вибір професії.

II тур: Колоквіум-бесіда (опитування) з фаху.

Проводиться з широкого кола питань і має на меті виявлення рівня загального розвитку вступника, його вміння орієнтуватися в загальних питаннях мистецтва, знання класичної спадщини і кращих зразків сучасного мистецтва, розуміння ним характеру, завдань і основних елементів обраної професії. Вступник має відповісти **на три** питання з переліку затверджених кафедрою питань для абітурієнтів. В разі потреби комісія може задати додаткові питання уточнюючого характеру.

Вступник має продемонструвати:

- правильне оперування елементарною спеціальною термінологією;
- бути ознайомленим з визначними кіно, теле-, фото та ін. аудіовізуальними творами;
- повинен знати роботи провідних світових фотомитців та вітчизняних кінооператорів, характерні риси їх творчості;
- виявити обізнаність у галузі аудіовізуального мистецтва;
- вміння характеризувати найважливіші творчі постаті у світовому та вітчизняному кіно, взаємозв'язки та взаємодію кіно і телебачення, їх відмінності та спільні риси;
- обізнаність щодо особливостей та принципів діяльності у галузі кінотелевиробництва;
- продемонструвати вміння аналізувати роль різних видів мистецтв у створенні художнього твору в театрі, кіно та на телебаченні.

ПИТАННЯ ДО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З ФАХУ

1. Як ви розумієте термін «екранні мистецтва»?
2. Охарактеризуйте кіно і телебачення в системі мистецтв.
3. Які жанри сучасного кінематографу ви знаєте?
4. Назвіть відмінності та спільні риси кіно і телебачення.
5. Назвіть художні і творчі особливості чорно-білого кіно. Які його переваги чи недоліки у порівнянні з кольоровим?
6. Назвіть видатних митців у сфері кіно.
7. Назвіть імена відомих вам телевізійних ведучих, тележурналістів, професійна діяльність яких для вас є зразком?
8. У чому проявляється творчість ведучого телепрограм?
9. Які недоліки роблять людину професійно-непридатним для роботи ведучого телепрограм?
10. Яка роль оператора в створенні телепрограми?
11. Як ви розумієте вираз «естафета мистецтв»? Охарактеризуйте особливості видовищ від доісторичної доби до сучасного телебачення.
12. Яке призначення звуку у вирішенні фільму, телепрограми?
13. У чому відмінність німого кінематографа від звукового.
14. Назвіть функції видовищних мистецтв.
15. Що таке сценарій? Чи обов'язково потрібен сценарій для створення аудіовізуального продукту? Аргументуйте відповідь.
16. Спільне та відмінне у сприйнятті кіноглядача і телеглядача.
17. Що таке відеофільм?
18. Що таке сюжет?
19. Як ви розумієте поняття «творчий задум»?
20. Охарактеризуйте основні різновиди екранного мистецтва.
21. У чому полягає синтетичність екранного продукту?
22. Охарактеризуйте роль оператора в створенні екранного твору.
23. Охарактеризуйте роль режисера в художньому фільмі.
24. Охарактеризуйте роль режисера на телебаченні.

25. Охарактеризуйте роль звукооператора при створенні аудіовізуального продукту.
26. Яка роль телебачення у сучасності?
27. Що таке продюсер? Яка його роль у сучасному кінотелевиробництві?
28. Назвіть основні елементи драматургії.
29. Яких відомих кінооператорів ви знаєте?
30. Розкрийте сутність фотомистецтва. Яка його роль у кінотелевиробництві?

III тур: Творче завдання.

Під час творчого завдання для вступників педагоги знайомляться з творчими даними та творчим доробком вступника.

Вступниками можуть бути подані (на вибір) оригінальні вірші, малюнки, фотографії, пісні та інші твори, що розкривають будь-яку грань творчої обдарованості вступника.

На творчий конкурс можуть бути подані **на вибір** вступника:

- літературні та драматичні твори (вірш, уривок з прозового твору, байку та монолог з п'єси) тривалістю не більше 2-3 хвилин кожний, підготовлені за власним вибором;

- фотороботи (репортажні, жанрові, портрети, пейзажі, інтер'єри, натюрморти тощо), які свідчать про вміння образно відтворити події та явища дійсності засобами фотографії;

- оригінальні малюнки;

- гра на музичних інструментах, пісня, танець (народний, бальний або сучасний) і виконання їх як завершених сценічних номерів;

- власні літературні роботи, написані на підставі свого життєвого досвіду в жанрі оповідання, документального нарису, новели, казки, сценарію у формі, придатній для постановки в кіно або на телебаченні;

- критичні статті, рецензії, сценарні фрагменти (оригінальні чи екранізації для кіно, телебачення чи радіо) і режисерські розробки, та будь-які інші, які дають можливість визначити фахову придатність та творчі здібності вступника.

У роботах вступник має виявити свою громадянську позицію, спостережливість, знання життя, вміння детально й зримо відтворити поведінку героїв у тих чи інших обставинах, розкрити природу події, образно її осмислити.

Велике значення надається наявності виконавських здібностей (спів, гра на музичних інструментах, акторські дані), також музично-ритмічним та пластичним даним.

Під час проходження третього туру вступник демонструє природні здібності, голосові дані, виявляє власне емоційне ставлення до художніх творів,

Оцінюється як вибір творів (в тому числі літературний смак, начитаність, коло літературних інтересів вступника), так і якість виконання. уміння віднайти і реалізувати у виконанні концепцію твору, багатство уяви, міру емоційної схвилюваності; при виконанні монологу оцінюється також здатність вступника до перевтілення, спроможність до спостереження і концентрація спостереження і концентрації уваги, здатність до імпровізації.

Виступ перед телекамерою повинен базуватися на власних життєвих спостереженнях вступника. Вступник повинен вміло висловлювати власну думку. Перевагою є наявність досвіду роботи в кіно чи на телебаченні.

Обов'язковою умовою є відсутність органічних вад мовлення і голосу та фізичних недоліків, достатній рівень фізичного розвитку (з урахуванням віку).

Вступник має бути готовим на прохання комісії стисло та вичерпано обґрунтувати, чому ним обрано саме такий репертуар, пояснити своє тлумачення.

Крім того, під час третього туру, вступникові може бути дана загальна оцінка творчих даних вступника, які він виявив на всіх етапах фахового вступного випробування.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТВОРЧОГО КОНКУРСУ

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 021 – «АУДІОВІЗУАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО І ВИРОБНИЦТВО»

І тур Співбесіда з фаху	1-10 б. початковий	11-20 б. достатній рівень	21-30 б. середній рівень	31-40 б. високий рівень
	Слабка обізнаність у питаннях літератури та мистецтва, відсутність уявлень про професію. Брак інтересу до сучасного телевізійного процесу, ЗМІ, випадковість мотивації вибору професії. Відсутній рівень самостійного та критичного мислення. Невміння формулювати власну думку. Збіднене мовлення. Неспроможність проаналізувати основні компоненти аудіовізуального твору Відсутність мінімальної аргументації під час розгледі мистецького твору.	Слабка і хаотична обізнаність у питаннях літератури та мистецтва. Брак справжньої зацікавленості в особливостях сучасного кінотелевізійного процесу. Непереконлива мотивація вибору професії. Нечіткість у висловлюваннях власних думок. Виставляється вступнику, відповідь якого відрізняється недостатнім рівнем самостійного критичного мислення, невіміння вільно, логічно, послідовно викладати матеріал та узагальнено інтерпретувати відповідь.	Загальна обізнаність в у проблемах сучасного аудіовізуального мистецтва. При загальному вірному уявленні про явища і процеси, що відбуваються, не досить чітке уявлення про місце в культурі професії, яку вибрав вступник. Обмеженість в опануванні мистецькою культурною спадщиною та недостатня зацікавленість у сучасному кінотелевізійному процесі. Надані вірні відповіді, проте нечітке їх формулювання. Аналізуючи конкретний мистецький твір, вступник не уявляє його як мистецьку цілісність, звертаючи увагу лише на окремі його компоненти.	Персконливе уявлення про кінотелепроцес, його закономірності. Персконлива мотивація вибору професії Мова образна і грамотна. Продемонстровано здатність стилістично грамотно викласти свої думки. Вміння проаналізувати конкретний фільм як художню цілісність, акцентувати увагу на його компонентах. Вміння проаналізувати як конкретний фільм, так і той чи інший мистецький напрямок, визначити роль і місце конкретного митця, простежити еволюцію його творчості. Своєю точкою зору абітурієнт доводить вдаючись до переконливої та послідовної аргументації.
Усього максимально за І тур – 40 балів				
	1-30 б. початковий	31-50 б. достатній рівень	51-70 б. середній рівень	71-100 б. високий рівень
	Низький загальнокультурний рівень. Відсутність загальних знань з фаху (незадовільні відповіді на питання комісії). Відсутність елементарних знань з питань аудіовізуального мистецтва та виробництва.	Наявність певного, але дуже поверхового, загальнокультурного рівня. Не чіткі відповіді, проте присутній мінімум ерудиції з питань кіно-телемистецтва. Приблизне уявлення про загальну картину сучасного кінотелемистецтва.	Необхідний загальнокультурний рівень умінь формулювати і послідовно викладати свої думки. Виставляється вступнику, відповідь якого відрізняється достатнім рівнем самостійного та критичного мислення, міцністю знань нормативного матеріалу, вмінням	Високий загальний культурний рівень вступника та професійна обдарованість. Розвинуте асоціативне мислення, широка ерудиція та світогляд. Вияв широких і системних знань у царині культури, літератури, мистецтва; знання класичної

		Обмежений словниковий запас. Певна сума механічно завчених знань, що не завжди доречно використовуються. Нечіткі відповіді на питання. Певна обмеженість мислення.	вільно, логічно та послідовно викладати матеріал, здатність узагальнювати та інтерпретувати відповідь. Чіткі відповіді на запитання як із переліку, так і на додаткові питання комісії, але допущені 1-2 помилки.	спадщини; знання і розуміння проблематики сучасного кінотелевізійного процесу. Оригінальність та винахідливість власних думок, належного образно-пластичного мислення. Чіткі та ґрунтовні відповіді як на запитання з переліку, так і на додаткові питання комісії. Уміння конструювати відповідь максимально стисло та змістовно. Впевнені відповіді на поставлені запитання.
Усього максимально за II тур – 100 балів				
1-20 б. достатній рівень	21-30 б. середній рівень	31-40 б. високий рівень	41-60 б. початковий	
Повна відсутність музичних і пластичних даних (слуху, ритму), неосмислене читання прозових і віршованих творів, неспроможність проявити своє ставлення до змісту твору. Має мовні вади, які не підлягають виправленню. Невпевнено знає текст, не вміє запропонувати власне виконавське вирішення. Виявляє відсутність розуміння завдань виразності при оперуванні тим чи іншим художнім текстом. Не осмисленість вибору та виконання твору; загальна скутість або надмірна розв'язаність.	Часткова відсутність музично-пластичних даних, осмислене читання прозових та віршованих творів, але невміле виділення авторської мови та мови персонажів, нерозуміння підтексту твору, нездатність до імпровізації. Нсвиразність. Має незначні мовні вади, але дикція чітка. Розуміє зміст тексту, але припускається помилок при трактуванні	Наявність музично-пластичних даних, осмислене читання прозових та віршованих творів, розуміння підтексту твору, але не досить впевнене визначення його теми та ідеї, Відсутність мовленнєвих вад, чітка дикція. Розуміння твору.	Осміслене та яскраве читання прозових та віршованих творів, розуміння підтексту твору, виявлення власного ставлення до змісту творів за допомогою засобів художньої виразності, присутність художнього смаку у виборі репертуару. Наявність яскравого авторського бачення. Відсутність мовленнєвих вад, чітка дикція. Чітке розуміння концептуального спрямування твору, емоційної логіки та композиційної побудови. Вміння застосовувати різноманітну палітру засобів виразності при здійсненні виконавського надзавдання. Вияв належного мистецького смаку. Спостережливість, вміння імпровізувати.	

				Чітке власне бачення і позиція, що ґрунтується на глибокому осмисленні матеріалу.
Усього балів за II тур	<u>Усього максимально за III тур – 60 балів</u>			
Усього балів за I, II та III тур	<u>Усього максимально за три тури творчого конкурсу - 200 балів</u>			

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Балаш Б. Становление и сущность нового искусства. М.: Прогресс. 1968., 328 с.
2. Бартон К. Как снимают мультфильмы, М., 1981, 117 с.
3. Борецький Р. Телевізійна програма. М., 1967., с. 15
4. Борецький Р.А. Беседы об истории телевидения. М.: Икар, 2011., 178 с.
5. Джон Хеджко. Как делать фотографии hi класса. Издательство «Омега», 2004., 161 с.
6. Горпенко, Володимир Григорович. Пластика фільму: кінообраз і пластичні засоби виразності / В.Г Горпенко. – К.: Мистецтво, 1984. – 99 с.
7. Дэйвид К. Ирвинг и Питер В. Ри; [пер. с англ. С. И. Биченко, А. П. Бойцовой, М. С. Меншиковой, под. ред.]. Москва: ГИТР, 2009. – 415 с.
8. Довженко О.П. Твори в 5 т., К., Дніпро, 1966. – 376 с.
9. Екранні мистецтва у соціокультурних процесах ХХ століття (Генеза. Структура. ХХ століття: Генеза. Структура. Функція [Текст] / В. Л. Скуратівський. – К. Ч. 1. – [Б. м.]: [б.в.], 1997. – 224 с.
10. Закревський Ю. Звуковий образ в фільмі. – М., 1986., 144 с.
11. Ілленко Ю. Парадигма кіно (продовження) // Кіно – Театр. – 1999. – №2. – С.46-48.
12. Ілленко М. Кіно. Шпори для абітурієнтів, К., 2005., 280 с.
13. Ілляшенко В. Теорія смислів світового кіно [Текст] / В. Ілляшенко. – К., 2008. Т.: Кіномистецтво СРСР та США. – К.: [б.в.], 2006. – 156 с.
14. Кино: Энциклопедический словарь/ Гл. ред. С. И. Юткевич. – М.: Сов. энцикл., 1986. – 637 с.
15. Режисура як мистецтво та професія [Текст]; Життя. Актор. Образ: Із творчої спадщини/В. Б.Кісін;. – К.: Видавничий дім «KM Academia», 1999. – 268 с.
16. Кокарев И. Е. Кино как бизнес. – Минск.: Вадекум, 1991. – 228 с.
17. Копылова Р. Кинематограф плюс Телевидение. Факты и суждения. – М.: Искусство, 1977 г. – 136 с.
18. Корнієнко І. С. Про кіномистецтво: у 2-х т. / Редкол.: Т. В. Левчук та ін.; упоряд. К. С. Корнієнко / І. С. Корнієнко. – К.: Мистецтво, 1985. – Т. I. – С. 81
19. Корсак З. .Содержание медиа-образования [Текст] / З. Корсак, А. Зубко. - Херсон: РПО, 2008. – 116 с.
20. Криштул, Б.И. Профессия –директор фильма / Б. И. Криштул. – М.: Всесоюз. творч.-произв. об-ние «Киноцентр», 1990. – 108 с.
21. Ли Фрост Фотография. Вопросы и ответы. Издательство «Арт-родник» 2004., 128 с.
22. Мащенко, Іван Гаврилович. Міфи і реалії телерадіоефіру [Текст] / І. Г. Мащенко. – К.: Видання ДП «Агенство ТРК», 2001. – 288 с.
23. Мащенко І.Г. Телевізійні аномалії: мас-медійні історії в деталях – К.: ЗАТ «Телекур'єр», 2005. – 216 с.
24. Муратов С., Топаз Г. ТВ – времена перемен. – Икар, 2010., 217 с.
25. Основы продюсерства. Аудиовизуальная сфера / Иванов Г.П., Огурчиков П.К., Сидоренко В.И. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2015. – 719 с.

26. Петров А., Колесникова Н. Диалог киномузыке. М.: Искусство, 1982. – 175 с.
27. Петелин Ю. В. Аранжировка музики на РС / Ю. В. Петелин, Р. В. Петелин. – Санкт-Петербург, 1999. – 272 с.
28. «Професія – продюсер кіно і телебачення», Сидоренко В. І., М. ЮНІТІ-ДАНА, 2010, 712 с.
29. Пудовкин В.И. Собр. Соч.: В 3 т. Т.1. М.: Искусство, 1974., 440 с.
30. Рибак-Акимов В. В. Зображення, слово і звук у художньому фільмі. К.: Мистецтво, 1967., 154 с.
31. Розенталь А. «Створення кіно і відеофільмів як захопливий бізнес», 2000. Издательства: Триумф, ЭРА, 2000, 352 с.
32. Сапак В. Телебачення і ми. М., 1988., 167 с.
33. Синицин Е. «Я веду репортаж...» / Е. Синицын. – М.: Искусство, 1983. – 143 с.
34. Собрание сочинений. В 9 т. / К.С. Станиславский; редкол.: О.Н. Ефремова и др.; (предисл. О.Н.Ефремовой; подгот. текста, вступ. ст. И.Н.Соловьевой; Моск. худож. акад. театр СССР им. М. Горького, Н.-и. сектор Школы-студии им. В.И. Немировича-Данченко при МХАТ СССР им. М. Горького). – М.: Искусство, 1988 –Т.1: Моя жизнь в искусстве. – 1988. – 621 с. Т.2: Работа актера над собой: Ч.1: Работа над собой в творческом процессе переживания; Дневник ученика. – 1989. – 508 с.
35. Тим Дейли Основы фотографии.. М.: Арт-родник, 2004., 208 с.
36. Фількевич Г.М. Співдружність муз [Текст]: театр-музика-кіно / Г.М.Фількевич. – К.: [б. и.], 2005. – 75 с.
37. Фрумкін Г.М. Сценарное мастерство: кино – телевидение – реклама: учеб. Пособие, М.: Академ.Проект: Парадигма, 2013, 123 с.
38. Ширман, Роман Натанович. Телевізійна режисура [Текст]: майстер-клас / Р. Н.Ширман. – К.: Телерадіокур'єр, 2004. – 197 с.
39. Шклярєвський Г.Я. Вікно у реальність. Режисура аудіовізуальних мистецтв. / Шклярєвський Г.Я. – Київ: Видавець Карпенко В.М., 2014. – 456 с.
40. Эйзенштейн С.М., Избранные произведения в 3 т., М., Искусство 1964. Т. 1-6. М.: Искусство, 1964-1971. 560 с.